

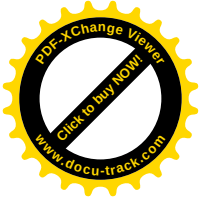
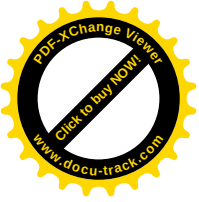

בנות יבוי ירושלים

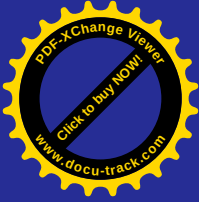
פוק 2
העיר העתיקה
וחומותיה

כתבה ועיצבה:
תמר הירדני

תָּכֵן הָעֲנִינִים

- 28.....הֵיכָן הִיא יְרוּשָׁלַיִם?
- 29.....הַקְדָּמָה
- 30.....שְׁמוֹת יְרוּשָׁלַיִם
- 32.....מְלִים מִיְרוּשָׁלַיִם
- 32.....תּוֹלְדוֹת יְרוּשָׁלַיִם
- 33.....הָעִיר הָעֲתִיקָה
- 34.....תְּפִזֵּרֶת הָעִיר הָעֲתִיקָה
- 38.....שְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַיִם
- 40.....מְקוֹמוֹת מְעֲנִינִים בִּירוּשָׁלַיִם
- 45.....יְרוּשָׁלַיִם הַחֲצוּיָה 1967-1948
- 47.....יְרוּשָׁלַיִם בִּירַת יִשְׂרָאֵל
- 49.....קִדְשֵׁת יְרוּשָׁלַיִם
- 51.....יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה וִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה
- 53.....סוֹף דְּבָר

היכן היא ירושלים?

כתב: עודד אבישר

מאין אתה, יהודי?

– מירושלים

ולאן אתה הולך, יהודי?

– לירושלים.

מתי יצאת מירושלים?

– לא יצאתי ממנה מעולם.

ומתי תגיע אליה, לירושלים?

– מי חכם וידע? כבר דורות אני הולך אליה.

ומה שלומה של ירושלים?

– תרבה ובנויה, בוכה וצוחקת.

ומתי תבנה ירושלים?

– בכל רגע היא נבנית.

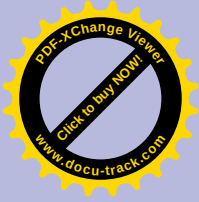
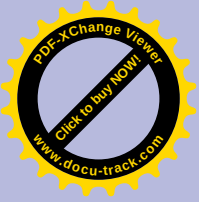
והיכן היא ירושלים?

– שם, בראש ההרים, במקום שבו הומות היונים.

רחוקה היא ירושלים?

– לא, חלילה, כאן היא עמדי, בלבי.

הקדמה

"מאין אתה ולאן אתה הולך, יהודי?" שואל עודד אבישר, והתשובה היא: "אני בא מירושלים והולך לירושלים." איך זה יכול להיות? התשובה כתובה בהמשך השיר: האיש הזה מעולם לא יצא מירושלים, והאמת היא שירושלים אף פעם לא יצאה ממנו. "ירושלים היא כאן, עמדי, בלבי," הוא אומר. ראו כמה אהבה יש לו לירושלים, עד שהיא הפכה לחלק ממנו!

בחלק הראשון של החוברת למדנו להכיר קצת את ירושלים. קראנו על שמותיה היפים, על הסמל שלה ועל מה שקרה לה במשך אלפי שנים. בחלק זה של החוברת נכיר את ירושלים יותר לעמק: כאן נגלה שמות נוספים לעיר; נשמע מדוע נקראים שעריה בשמות כה מיוחדים; נלמד על העיר העתיקה ועל העיר החדשה; נגלה מדוע נבחרה ירושלים להיות בירת מדינת ישראל, ומדוע היא קדושה כל כך לבני העמים השונים.

אנחנו מקוים שבסוף השנה, כשתכירו מצין את ירושלים, תרגישו גם אתם אהבה גדולה לעיר הזאת, כמו שמרגיש האיש מהשיר. הלואי שכל אחד מאתנו ירגיש, כמוהו, שירושלים שוכנת בתוך הלב שלו.

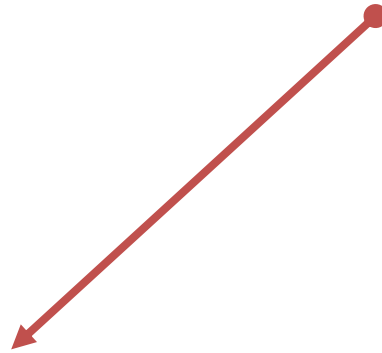
שמות ירושלים

ירושלים היא העיר היחידה בעולם שזכתה לשבעים שמות. כל שם מסמל משהו מיוחד בעיר: היפי שלה, החשיבות שלה, הקדשה שלה, וכך הלאה.

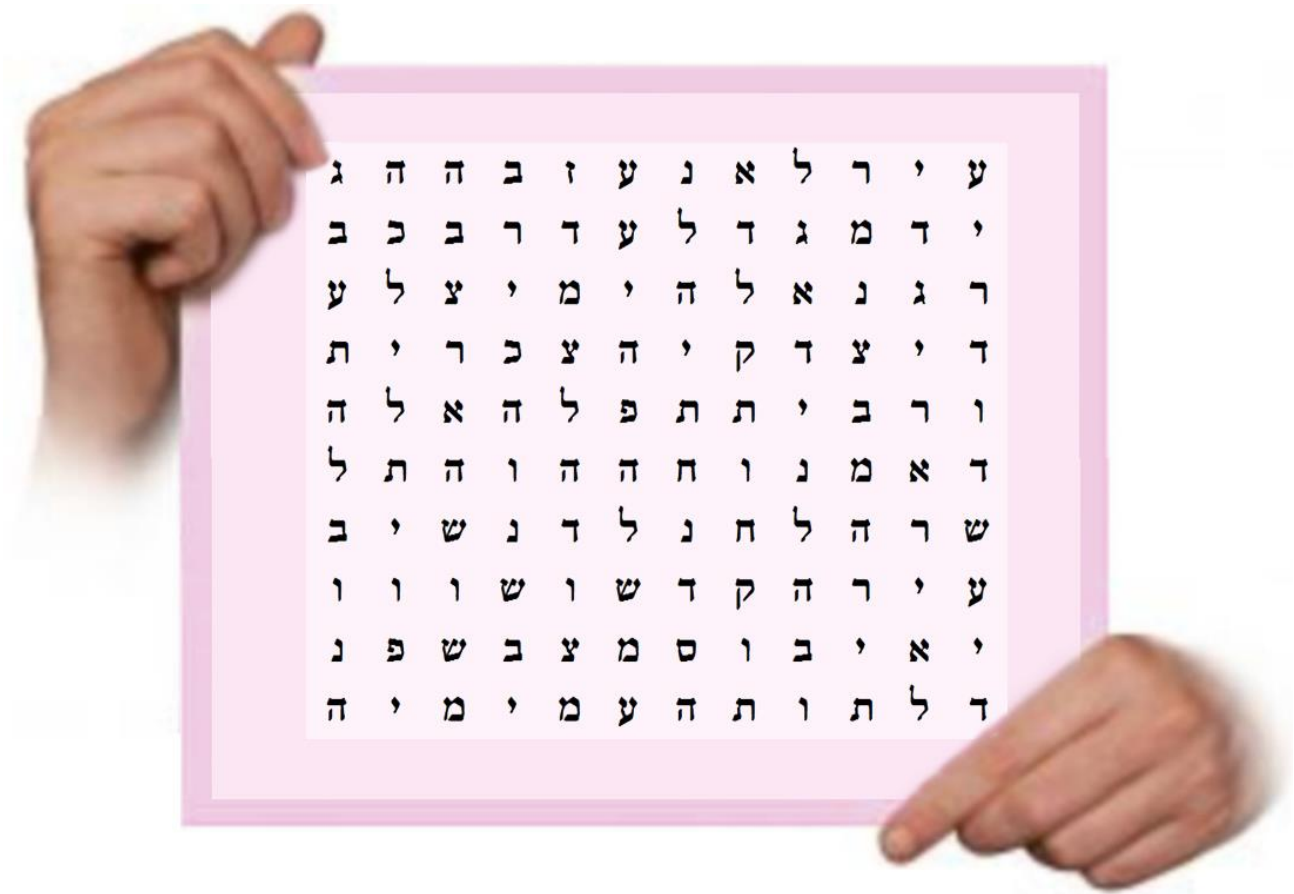
חברו קו בין שם העיר לבין פירושו, על פי הדגמה:

עיר עם נוף יוצא דופן	אריאל
חלקת האדמה שירשנו מאבותינו	גבעת הלבונה
עיר נעימה כמו ריח הלבונה הנהדר	גן אלהים
עיר מבצרת וחזקה	חפצי-בה
עיר הקשורה בקשרי אהבה לאל	עיר-דוד
המקום בו אלהים מטייל להנאתו	יפה-נוף
העיר שבה מוצאים שלווה ורגע	כלה
האל חפץ (רוצה) בירושלים	כלילת יפי
העיר שהאל לעולם לא יעזב	מנוחה
עיר גבוהה בחשיבותה ובקדושתה	מצודה
האריה של האל	נחלה
עיר שכלה יפי	עדן
עיר מקסימה כמו גן עדן	עיר לא נעזבה
העיר של דוד המלך	רמה

תַּפְזֵרַת שְׁמוֹת יְרוּשָׁלַיִם

בַּתְּפִזְרַת שְׁלֹפְנִיכֶם מִסְתַּתְרִים 23 מִשְׁמוֹתֶיהָ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, בָּקוּ יֵשֶׁר מִיָּמִין לְשִׁמָּאל, מִשְׁמָאל לְיָמִין, מִלְּמָטָה לְמַעְלָה, מִלְּמַעְלָה לְמָטָה וּבְאֶלְכָסוֹן. הַשְּׁמוֹת מוֹפִיעִים בַּתְּרַמִּילוֹן.

תְּרַמִּילוֹן: אֲרִיָּאל, בֵּית תְּפִלָּה, בָּשָׁן, גִּבְעַת הַלְבוּנָה, גֶּן אֱלֹהִים, דְּלִתוֹת הָעַמִּים, רָמָה, עִיר הַקֹּדֶשׁ, חֶפְצִי-בָּהּ, יְבוּס, יְפֶה-נוֹף, כָּלָה, כְּלִילַת יָפִי, מִגְדַּל עֶדֶר, מְנוּחָה, מְצוּדָה, מְשׁוֹשׁ הָאָרֶץ, נַחֲלָה, עֶדֶן, עִיר-דָּוִד, עִיר לֹא נֶעְזְבָה, צֶדֶק, צִיּוֹן

אִם פְּתַרְתֶּם נִכּוֹנָה, נִשְׁאָרוּ בַּטְבֵּלָה שְׁבַע אוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהֶן לֹא הִשְׁתַּמְשַׁתֶּם כָּלֵל. חֲבֵרוּ אֶת הָאוֹתִיּוֹת לְפִי סֵדֶר וְכָתְבוּ מֵהוּ שְׁמָה הַנוֹסֵף שֶׁל הָעִיר: _____

מלים מירושלים

רשמו בתוך אבני הפתל מלים שאפשר להרכיב מאותיות שמה של ירושלים (כמו בדגמה).

תולדות ירושלים

ירושלים נוסדה לפני כ-5,000 שנה, והיתה בתחלה עיר קטנה בשם 'שלם', 'יבוס' או 'ציון'. לפני 3,000 שנה נכבשה יבוס על ידי דוד המלך, והוא הפך אותה לבירת הממלכה שלו.

ירושלים הקטנה היתה בהתחלה חשובה רק ליהודים, אך בהמשך היא משכה אליה גם נוצרים ומסלמים, עד שהיתה קדושה לבני שלוש הדתות. כלם רצו את ירושלים רק לעצמם, ולכן העיר סבלה ממלחמות רבות: הרומאים כבשו את ירושלים מידי היהודים, המסלמים כבשו את ירושלים מידי הנוצרים וכך הלאה. העיר הקטנה שכנה בתחלה על גבעה קטנה בשם עיר-דוד, אך בהמשך היא התפשטה וגדלה אל ההרים שמסביב. כמעט כל עם שכבש את ירושלים הגדיל את שטחה ובנה לה חומות, ובזכות כך גדלה ירושלים מאוד.

העיר העתיקה

העיר העתיקה של ירושלים היא חלק קטן מאד מהעיר כלה. היא מחלקת לארבעה רבעים: הרבע היהודי, הרבע המסלמי, הרבע הנוצרי והרבע הארמני.

ברבע היהודי יש בתי כנסת רבים, והוא הקרוב ביותר לכתל המערבי. ברבע המסלמי יש מסגדים רבים, והוא

הרבע היהודי

מקיף את הר הבית. ברבע

הנוצרי יש כנסיות רבות, ובמרכזו נמצאת כנסית הקבר, שהיא הכנסיה החשובה ביותר בעולם. הרבע הארמני הוא הקטן מכלם, ורק לארמנים מתר להפגס אליו.

הרבע הארמני

החלק הקדוש ביותר ליהודים בירושלים הוא הר הבית, שעליו עמד פעם בית המקדש. גם המסלמים מקדשים את הר הבית, ולכן בנו עליו את מסגד אל אקצה ואת כפת הזהב. אחד מקירות הר הבית הוא הכתל המערבי, המשמש היום כבית כנסת יהודי החשוב ביותר בעולם.

הכתל המערבי

תפזרת העיר העתיקה

בתפזרת שלפניכם מסתתרים שמותיהם של אתרים ירושלמיים ושלוש סוגי בתי תפלה, המופיעים בקטע שבעמוד הקודם. המלים רשומות בקו ישר מימין לשמאל ומלמעלה למטה. הקיפו אותן בעגול.

תרמילון

העיר העתיקה

הרבע היהודי

הרבע המסלמי

הרבע הנוצרי

הרבע הארמני

הר הבית

מסגד אל אקצה

כפת הזהב

הכתל המערבי

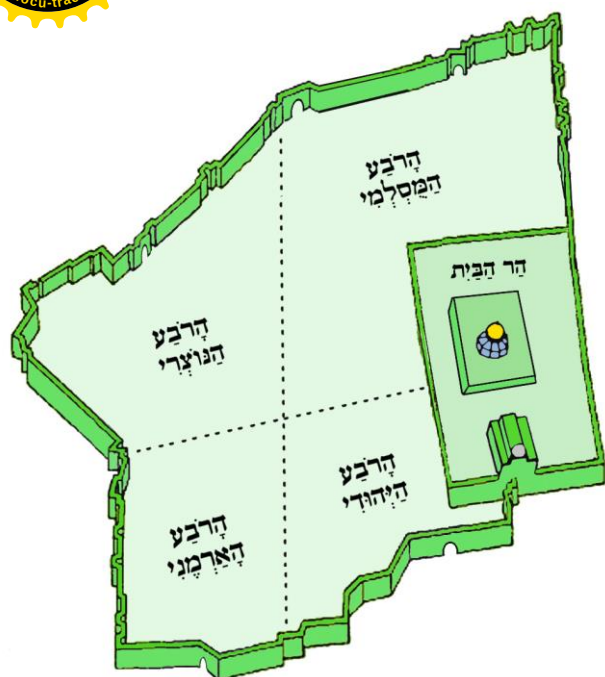
כנסית הקבר

בית כנסת

מסגד

כנסיה

התבוננו במפת העיר העתיקה ומצאו:

☒ מהו הרבע הגדול ביותר? _____

☒ מהו הרבע הקטן ביותר? _____

☒ היכן נמצאת כפת הזֶהָב? _____

☒ אילו רבעים צמודים להר הבית? _____

☒ אילו רבעים רחוקים מהר הבית? _____

הר הבית

המקום הקדוש ביותר ליהודים בירושלים הוא הר הבית הנקרא גם 'הר המזרחי'. המסורת היהודית מספרת כי על הר המזרחי נערכה לפני 4,000 שנה עקדת יצחק. לפני 3,000 שנה קנה דוד המלך את הר המזרחי מידי ארונה היבוסי כדי לבנות עליו את בית המקדש. אך אז אמר אלהים לדוד: "לא תוכל לבנות את בית המקדש שלי, מפני שהשתתפת במלחמות והרגת אנשים רבים. את הבית שלי יבנה רק אדם של שלום." כך נבחר שלמה המלך, בנו של דוד, לבנות את בית המקדש.

מקדש שלמה על הר הבית

אגדה עתיקה מספרת מדוע נבחר דוקא הר המוריה לבנות עליו את המקדש:
לפני שנים רבות גרו בירושלים שני אחים: אחד נשוי עם ילדים והשני – רוק.
לאחים היה שדה חטה על הר המוריה, ובעונת הקציר היו השנים עובדים בו יחד,
וחולקים את מה שקצרו שוה בשוה.

פעם אחת אמר האח הנשוי לעצמו לאחר שנים לקצר את התבואה: "אחי
המסכן עוד לא מצא אשה ועוד לא הסתדר בחיים. הוא זקוק ליותר כסף ומזון
ממני." מה עשה? קם באמצע הלילה והעביר הרבה ערמות שבלים לצד של
אחיו.

באותו לילה חשב האח הרוק: "אחי המקסים. יש לו משפחה גדולה, והוא זקוק
בודאי ליותר אכל וכסף ממני." קם גם הוא באמצע הלילה והעביר הרבה ערמות
שבלים לצד של אחיו.

למחרת התפלאו השנים לגלות את ערמותיהם באותו גבה. בלילה הבא העבירו
שוב ערמות שבלים זה לחלקתו של זה, עד שלפתע נתקלו זה בזה. חבקו השנים
זה את זה, בשהבינו מה גדולות האהבה והחברות שביניהם.
באותה שעה אמר אלהים: "במקום הזה שוררת אהבת אחים אמתית. כאן אבנה
את ביתי, שהוא בית של אהבה ושלוש."

המלים המבלבלות

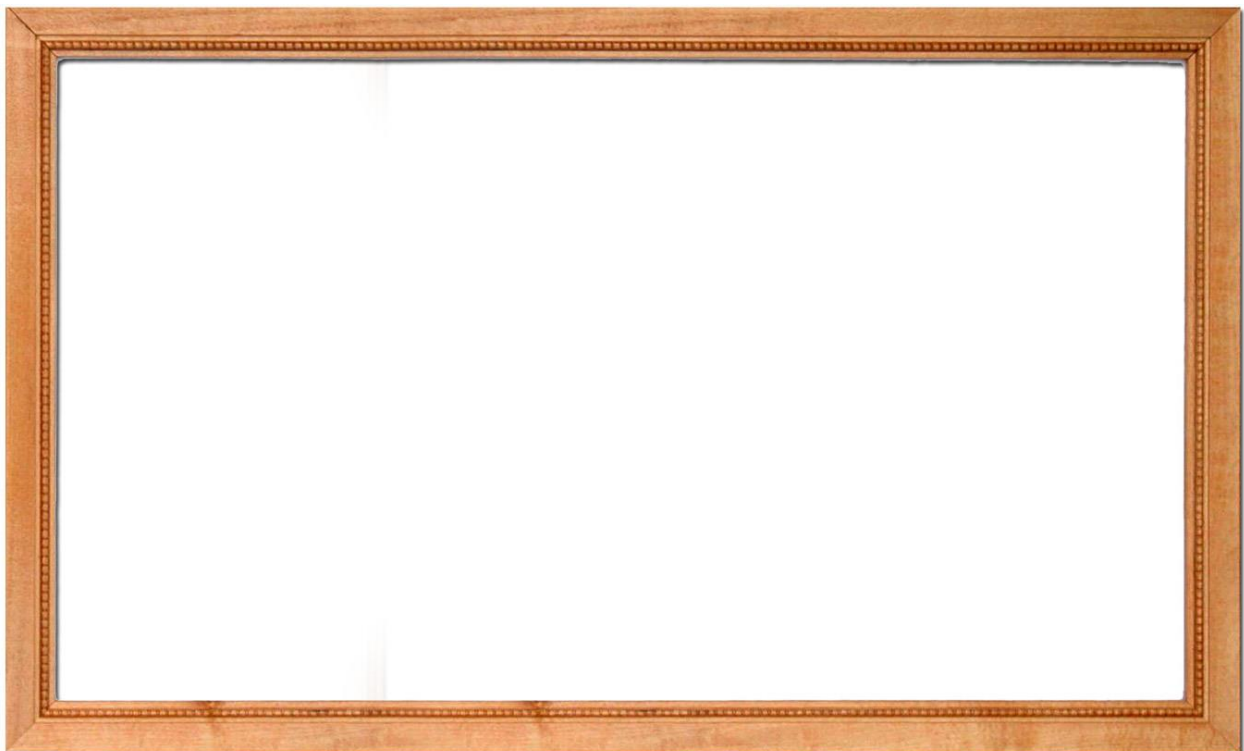

בַּעַת שֶׁהַעֲבִירוּ הָאָחִים
שְׁבָלִים מֵצֵד אֶחָד שֶׁל
הָהָר לֵצֵד הָאֲחֵר, נָפְלוּ
חֶלֶק מֵהַמְּלִים הַמוֹפִיעוֹת
בְּסִפּוּר וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁלָּהֶן
הִתְבַּלְּבְּלוּ.

רשמו כָּאן אֶת הַמְּלִים הַמְּבַלְבְּלוֹת

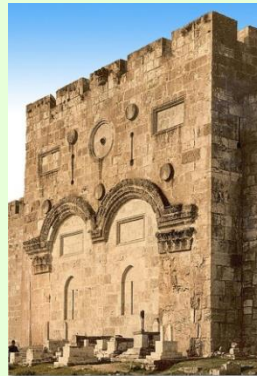
צִירוּ כָּאן אֶת הַחֶלֶק שֶׁהֵכִי אֶהְבֶּתֶם בְּסִפּוּר:

שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם

יְרוּשָׁלַיִם הָעִתִּיקָה מִקֶּפֶת חוֹמָה בֵּת 500 שָׁנָה שֶׁנִּבְנְתָה עַל יְדֵי הַסֵּלְטֵן סוּלִימָאן.
לְכָל שַׁעַר יֵשׁ שֵׁם, וּלְכָל שֵׁם יֵשׁ הַסֵּבֵר מִיָּחָד. רְשָׁמוֹ מִתַּחַת לְכָל הַסֵּבֵר, לְאִיזָה
שַׁעַר הוּא מִתָּאִים, לְדַעְתְּכֶם.

קוֹרְאִים לִי עַל שֵׁם עִיר
חוֹף, שְׁאֵלִיָּה מוֹבִילָה
הַדֶּרֶךְ הַיּוֹצֵאת מִמֶּנִּי.

שַׁעַר הַרְחֻמִּים

קוֹרְאִים לִי עַל שֵׁם
הָהָר שְׁאֲנִי נִמְצָא עָלָיו,
שְׁשָׁמוֹ כָּשֵׁם יְרוּשָׁלַיִם.

הַשַּׁעַר הַחֹדֶשׁ

קוֹרְאִים לִי עַל שֵׁם
אַרְבַּעַת הָאֲרִיּוֹת
הַמַּעֲטָרִים אוֹתִי
מִשְׁנֵי צַדֵּי.

שַׁעַר הָאֲשָׁפוֹת

קִבַּלְתִּי אֶת הַשֵּׁם
הַכִּי מְלַכְלֹךְ
מִכָּל הַשַּׁעֲרִים.

שַׁעַר שֶׁכֶם

אֶת שְׁמִי הִיָּפָה קִבַּלְתִּי
מִבֵּית הַקְּבֻרוֹת הַנִּמְצָא
מוֹלִי, שְׁשָׁמוֹ הָעֶרְבִי
דוֹמָה ל'פֶּרְחִים'.

שַׁעַר הַפְּרָחִים

אָנִי הַשַּׁעַר הַצָּעִיר
מִכָּל הַשַּׁעֲרִים.

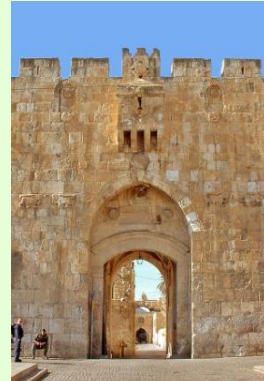

שַׁעַר צִיּוֹן

קוֹרְאִים לִי עַל שֵׁם הָעִיר
הַגְּדוֹלָה בְּלֵב הָאָרֶץ,
שְׁאֵלֶיהָ מוֹבִילָה הַדֶּרֶךְ
הַיּוֹצֵאת מִמֶּנִּי.

שַׁעַר יְפוֹ

שַׁעַר הָאֲרִיּוֹת

דִּרְכֵי יַעֲבֹר הַמָּשִׁיחַ כְּאֲשֶׁר יִתְמַלֵּא הָאֵל רַחֲמִים עַל עַם יִשְׂרָאֵל.

לְכָל שַׁעַר יֵשׁ שֵׁם

* הַשַּׁעַר עִם הַשֵּׁם הַכִּי מְעַנֵּין הוּא: _____

* הַסִּבָּה: _____

מקומות מענינים בירושלים

כדי לדעת על המקומות מענינים בירושלים העזרו
במפתח הכתב העברי הקדום, ומצאו מה כתוב
בשורות הבאות.

הרבע היהודי

הרבע היהודי הוא אחד
מארבעת הרבעים בעיר
העתיקה, והקרוב

מכלם $\text{מכלם } \text{מכלם } \text{מכלם}$

מפתח כתב עברי קדום

כ = ל	א = א
מ = מ	ב = ב
נ = נ	ג = ג
ס = ס	ד = ד
ע = ע	ה = ה
פ = פ	ו = ו
צ = צ	ז = ז
ק = ק	ח = ח
ר = ר	ט = ט
ש = ש	י = י
ת = ת	כ = כ

הוא נכבש על ידי הירדנים ונחרב.

במלחמת $\text{מלחמת } \text{מלחמת } \text{מלחמת}$ בשנת 1948. היהודים גרשו ממנו למשך

19 שנה, והם שפצו אותו רק אחרי שחזרו.

הר הזיתים

הר הזיתים שוכן ממזרח לירושלים והוא מפריד

בין $\text{בין } \text{בין } \text{בין}$ העיר לבין

ההר זכה לשמו המיוחד בשל עצי הזית הצומחים עליו, עצים

שספקו שמן זית לבית המקדש. בהר הזיתים שוכן בית הקברות היהודי העתיק

והגדול ביותר בעולם, ובו $\text{קברים } \text{קברים } \text{קברים}$ קברים!

עיר-דוד

ירושלים נולדה על גבעה קטנה ליד העיר העתיקה של ימינו לפני 5,000 שנה. לגבעה קוראים בשם 'עיר-דוד'. חוקרים רבים חפרו בעיר דוד ומצאו בה

XŲŲmŲX חומות עתיקות,

מטבעות זהב, בתי פאר מימי קדם, ואולי אפילו את

של דוד המלך. (צלום: פיטר דקונינג)

קבר דוד המלך

על פסגת הר ציון שוכן מבנה מפאר, ובתוכו

ארון קבורה עתיק עשוי יסל על

פי המסורות היהודית, הנוצרית והמסלמית, זהו

קברו של דוד המלך. הארון מכסה בבד קצצס קר, ועליו

רקומים פסוקים מספר תהלים, שנכתב על ידי דוד המלך. (צלום: קיל סימור)

שוק מחנה יהודה

בלב ירושלים שוכן שוק גדול וצבעוני, ושמו 'שוק

מחנה יהודה'. השוק נקרא על שם קצצס

הקטנה שלידו שנבנתה לפני כמעט

מֵאָה שָׁנָה. בַּשּׁוּק אֶפְשָׁר לִמְצֹא מֵאֲכָלִים וּבִגְדִים, וְכָל מָה שֶׁצָּרִיךְ לְבֵית וְלִמְטֶבֶח.
בְּשָׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת עָבַר הַשּׁוּק שְׂפּוּצִים רַבִּים, וְהִפָּךְ לְאַחַד הַמְּקוֹמוֹת הַיְּפִים
וְהַמְּעִנִינִים.

מוֹזֶאון יִשְׂרָאֵל

מוֹזֶאון יִשְׂרָאֵל הוּא הַמוֹזֶאון
בְּיוֹתֵר בָּאָרֶץ, מִצָּגוֹת בּוֹ עֲתִיקוֹת שֶׁנִּתְּגְלוּ בָּאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל. בַּמוֹזֶאון אֶפְשָׁר לִרְאוֹת גַּם תַּעֲרוּכוֹת
אֲמִנוֹת, וְהִרְבֵּה
יְהוּדִים שֶׁתָּרְמוּ אֲנָשִׁים רַבִּים מִרְחֲבֵי הָעוֹלָם.

יָד וַשֵּׁם

מוֹזֶאון יָד וַשֵּׁם הוּקָם לְזֵכֶר
הַיְּהוּדִים שֶׁנִּסְפּוּ (מָתוּ) בַּשּׁוֹאָה.
בַּמוֹזֶאון מִצָּגִים תְּמוֹנוֹת וְחִפְצִים שֶׁל יְהוּדִים אֱלוֹ כְּדֵי
שֶׁנִּזְכֹּר אֵיךְ חִיו וּמִי הֵם הָיוּ. בְּיָד וַשֵּׁם יֵשׁ גַּם
שְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל יְלָדִים רַבִּים שֶׁנִּסְפּוּ בַּשּׁוֹאָה.

גבעת התחמשת

על גבעת התחמשת התקנים קרב גבורים במלחמת

שלם נצחו חיילי צה"ל את החילים _____ בשנת 1967: אחרי קרב שנמשך לילה

משמשת היום אתר זכרון לכל החילים שמתו

במלחמה על הגנת ירושלים. _____ גבעת התחמשת

גבעת התחמשת

גן החיות התנ"כי

כשגן החיות התנ"כי הוקם לפני למעלה מ-

שנה היו בו רק חיות _____ שנה היו בו רק חיות

המזכרות בתנ"ך ומכאן שמו. מאז נדד הגן

בכמה מקומות בירושלים, וגם הצטרפו אליו

הרבה חיות חדשות. החיות בגן אינן כלואות

אלא מטיילות במרחב גדול, ורק גדר גבוהה (ולעתים תעלת _____, אלא מטיילות במרחב גדול, ורק גדר גבוהה (ולעתים תעלת

מים) מפרידה ביניהן לבין קהל המבקרים. (צלום: דורון בר)

מקומות מעניינים בירושלים – סכום

הקיפו במעגל את התשובה הנכונה בכל קביה:

ג. הארמון של מי אולי

התגלה בעיר דוד?

1. של אנטיוכוס

2. של הורדוס

3. של דוד המלך

ב. מה נבנה על הר

הצופים?

1. כנסית הקבר

2. מוזאון ישראל

3. האוניברסיטה

א. באיזו מלחמה

נחרב הרבע היהודי?

1. מלחמת העצמאות

2. ששת הימים

3. מלחמת לבנון

ו. מוזאון ישראל הוא

1. הקטן ביותר בארץ

2. הגדול ביותר בארץ

3. העתיק ביותר בארץ

ה. איך נקרא השוק

הגדול של ירושלים?

1. שוק מחנה יהודה

2. שוק הבצלים

3. שוק הכתנה

ד. איפה קבור דוד

המלך?

1. בהר הבית

2. בהר ציון

3. בהר הצופים

ח. בגבעת התחמשת

נצחו חילינו את

1. החילים המצרים

2. החילים הירדנים

3. החילים הסורים

ז. מוזאון יד ושם

הוקם לזכר

1. היהודים בשואה

2. המלך דוד

3. מלחמת העצמאות

ט. גן החיות התנ"כי

הוקם לפני

1. כ-160 שנה

2. כמאה שנה

3. כששים שנה

ירושלים החצויה 1948-1967

כְּשֶׁמִטְיָלִים הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם אֶפְשָׁר לַעֲבֹר בְּקִלּוֹת מַצָּד מֵעָרָב לַצָּד מִזְרָח. אֵין שׁוּם מַחְסוֹם אוֹ גְּבוּל הַחוֹסְמִים אֶת הַדֶּרֶךְ. אוֹלָם בְּעָבֶר, עַד לִפְנֵי כְּאַרְבָּעִים שָׁנָה, הַמָּצָב הָיָה שׁוֹנָה לְגַמְרִי.

הַכָּל הִתְחִיל בְּמִלְחַמַת הָעֲצָמָאוֹת שֶׁפְּרָצָה בִּשְׁנַת 1948. בְּמִלְחָמָה הַזֹּאת נִצְחָנוּ, וְכָךְ נוֹלְדָה מְדִינַת יִשְׂרָאֵל, אֲךֹּ גַם אֲבָדְנוּ אֶת הָעִיר הָעֵתִיקָה: מִמְּלַכַת

יִרְדֵּן כְּבִשָּׁה אוֹתָהּ וְאֶת כָּל הַצָּד הַמִּזְרָחִי שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, וּבֵין יִרְדֵּן לְיִשְׂרָאֵל נִמְתַּח קוֹ גְּבוּל אֲרוֹךְ, שֶׁחָצָה אֶת יְרוּשָׁלַיִם לְשְׁנַיִם. בַּצָּד הַמֵּעָרְבִי שֶׁל הָעִיר גָּרוּ רַק יִשְׂרָאֵלִים, וּבַצָּד הַמִּזְרָחִי גָרוּ רַק עֲרָבִים וְיִרְדָּנִים.

קָשִׁים הָיוּ הַחַיִּים בִּירוּשָׁלַיִם הַחֲצוּיָה: חֲיָלִים יִרְדָּנִים שָׁיִשְׁבוּ עַל חוֹמַת הָעִיר הָעֵתִיקָה יָרוּ לַפְּעָמִים עַל יִשְׂרָאֵלִים שֶׁהָלְכוּ לִיד הַגְּבוּל, וּפָצְעוּ וְאָף הָרְגוּ אוֹתָם. הַיְּהוּדִים הִתְגַּעְגְּעוּ לָרִבֵּעַ הַיְּהוּדִי, לַכְּתֹל וּלְהָר הַזֵּיתִים. בְּכָל יוֹם הֵם הִתְפַּלְּלוּ: "הַלּוֹאִי שֶׁנִּחְזַר כָּבֵר לָעִיר הָעֵתִיקָה!"

הַחֲלוּם הַזֶּה הִתְגַּשֵּׁם רַק אַחֲרֵי 19 שָׁנָה: בְּמִלְחַמַת שֵׁשֶׁת הַיָּמִים בִּשְׁנַת 1967 הִצְלִיחוּ חֲיָלֵי צָה"ל לְשַׁחֲרֹר אֶת הָעִיר הָעֵתִיקָה, וִירוּשָׁלַיִם

חֲזָרָה לְהִיּוֹת שׁוֹב עִיר אַחַת שְׁלֵמָה.

יְהוּדִים תּוֹשְׁבֵי שְׁכֻנַת מִסְרָה, לִיד קוֹ הַגְּבוּל

משני צדי הגבול

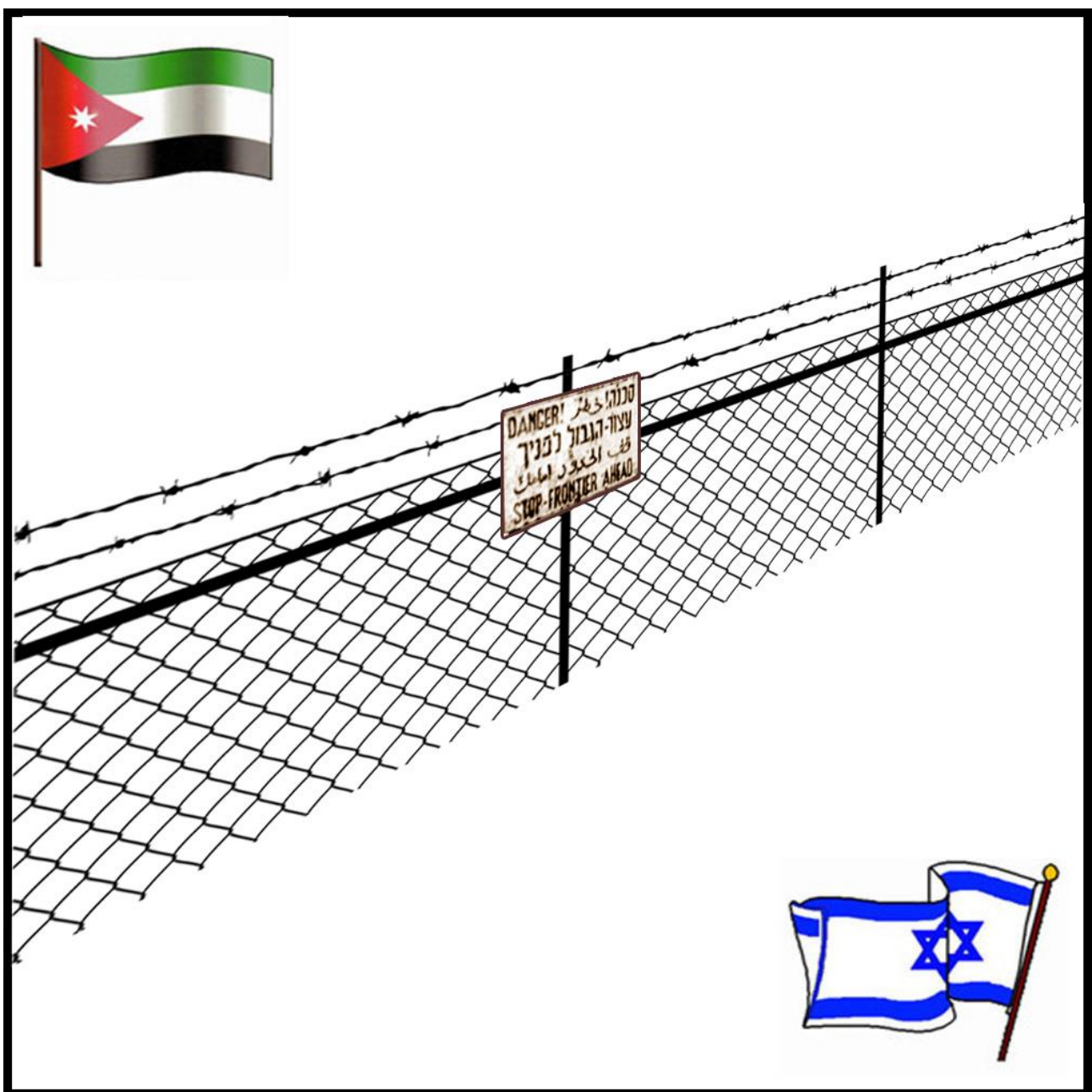
רשמו משני צדי גדר הגבול את המלים והמשגים שהיו בכל צד

בירושלים, בשנים שבהן הייתה העיר מחלקת.

תרמילון:

מזרח ירושלים, מערב ירושלים, העיר העתיקה, ירדן, ישראל,

הרבע היהודי, הר הזיתים, הכתל, שכונת מסררה

ירושלים בירת ישראל

יהודים רוקדים משמחה ב"ט בנובמבר 1948

כ"ט בנובמבר 1947 היה יום מרגש

במיחד: מדינות העולם התאספו

יחד כדי להחליט: האם תקום

מדינה יהודית בארץ ישראל?

כלם עקבו במתח אחר ההצבעה:

אוסטרליה הצביעה בעד,

אפגניסטן – נגד, הולנד – בעד,

סוריה – נגד, קנדה – בעד, תימן

– נגד... מדינה אחר מדינה הצביעה, עד שהחלט ברוב קולות: מדינת היהודים תקום!

היהודים פרצו בשירה וברקודים, ורק דבר אחד העיב (קלקל) על השמחה

הגדולה: מדינות העולם קבעו שירושלים לא תהיה חלק מהמדינה היהודית.

"מה נעשה?" נעצבו היהודים, "איך נקים מדינה בלי

ירושלים? איזו עיר תתאים להיות עיר הבירה

שלנו, אם לא ירושלים?"

"לא נותר!" קבע דוד בן גוריון, ראש הממשלה

הראשון של מדינת ישראל, "ירושלים היתה תמיד

עיר הבירה שלנו, ולא אכפת לי מה יגידו אחרים."

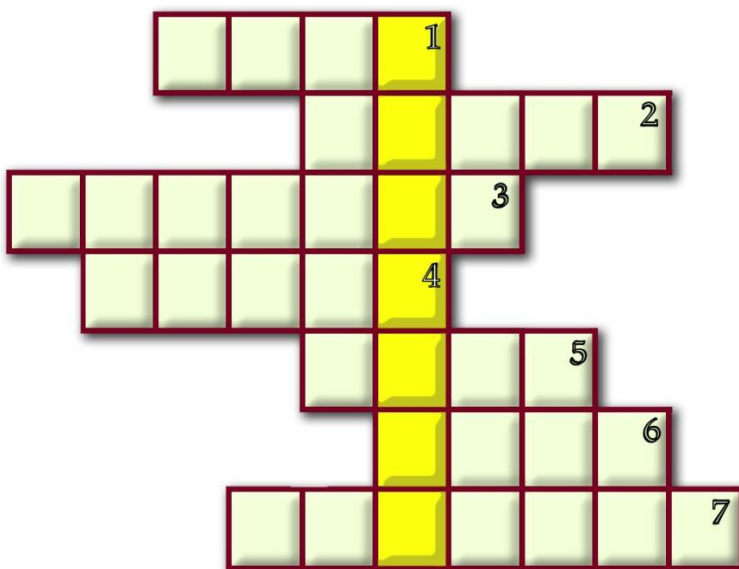
ירושלים בירת ישראל

במשך חדשים ארכים נלחמו היהודים במלחמת העצמאות נגד הערבים, שהתנגדו למדינה היהודית. הקרבות היו בכל הארץ, וגם בירושלים. בסופו של דבר כבשו הירדנים את העיר העתיקה, אבל כל שאר חלקי העיר נותרו בידי ישראליות. אז הודיע דוד בן גוריון לכל העולם: "ירושלים היא בירת ישראל!" הכנסת והממשלה עברו לירושלים, ומאז ועד היום ירושלים היא בירת מדינת ישראל, ממש כמו בימי דוד המלך.

תשבץ ערי בירה

מצאו את ערי הבירה של המדינות שלפניכם, ורשמו אותן בתשבץ לפי סדר. אם תפתרו נכונה, יתקבל בטור הצהב משג הקשור לנושא..

1. בירת ירדן
2. בירת ספרד
3. בירת ישראל
4. בירת בלגיה
5. בירת צרפת
6. בירת מצרים
7. בירת דנמרק

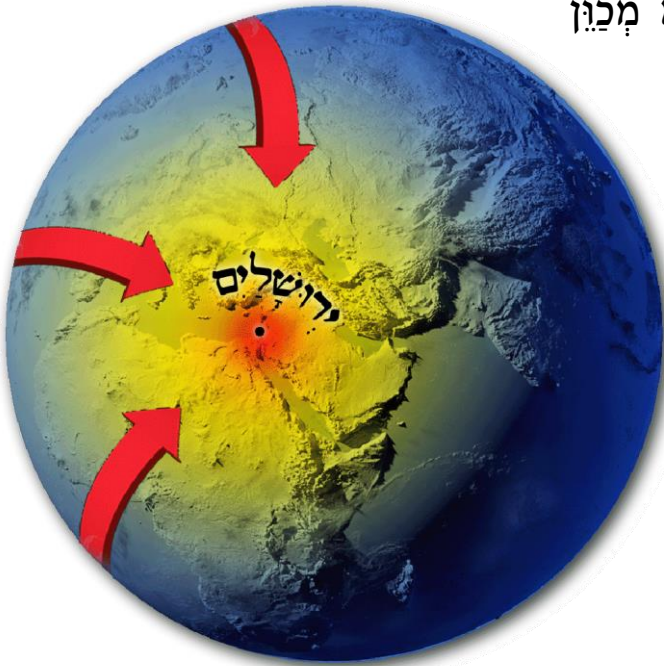
מהו המשג שהתקבל בטור הצהב?

קִדְשַׁת יְרוּשָׁלַיִם

לְאִיזָה כּוּוֹן מִתְפַּלְלִים כָּל הַיְּהוּדִים בְּעוֹלָם? – לִירוּשָׁלַיִם.

כְּשִׂיְהוּדֵי נִמְצָא בְּחוּץ לָאָרֶץ, הוּא מְכֻוֹן לַמִּזְרָח הַתִּיכוֹן; כְּשֶׁהוּא נִמְצָא בַּמִּזְרָח הַתִּיכוֹן, הוּא מְכֻוֹן לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל; כְּשֶׁהוּא נִמְצָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הוּא מְכֻוֹן לִירוּשָׁלַיִם; כְּשֶׁהוּא נִמְצָא בִּירוּשָׁלַיִם, הוּא מְכֻוֹן

לְעִיר הָעִתִּיקָה; כְּשֶׁהוּא נִמְצָא בְּעִיר הָעִתִּיקָה, הוּא מְכֻוֹן לְהַר הַבַּיִת; כְּשֶׁהוּא נִמְצָא לִיד הַר הַבַּיִת, הוּא מְכֻוֹן לַפִּסְגָּת הַר הַמּוֹרִיָּה, שָׁשֶׁם עֲמֵד קִדְשׁ הַקִּדְשִׁים.

מִדּוּעַ הַר הַבַּיִת וִירוּשָׁלַיִם כָּל כֶּךָ קְדוֹשִׁים?

אָמְרוּ חֲכָמִים: עַל פִּסְגַּת הַר הַמּוֹרִיָּה שׁוֹכֶנֶת אֶבֶן קְדוֹשָׁה, הַנִּקְרָאת 'אֶבֶן הַשְּׁתִּיָּה'. אֶבֶן זֹה הִיא הַתְּשֻׁתִית (הַבְּסִיס), שֶׁמִּמֶּנָּה בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַכֹּל. לְפִי הַמִּסְרָת, זֶהוּ פֶּתַח גֶּן עֵדֶן וּפֶתַח הַגִּיהֶנֶם.

עַל הַר הַמּוֹרִיָּה נֶעְרְכָה עֲקֵדַת יִצְחָק, וּבְאוֹתוֹ מָקוֹם בָּנָה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן. יְרוּשָׁלַיִם כָּלָה הַתְּקִדְשָׁה, וְגַם כְּשֶׁחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן הִיא נֹתְרָה בְּקִדְשָׁתָהּ. הַיְּהוּדִים שִׁחְזְרוּ מֵהַגְלוּת בָּנוּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי בְּאוֹתוֹ מָקוֹם בְּדִיוֹק, עַל אֶבֶן הַשְּׁתִּיָּה.

הַמַּסְלָמִים קִבְּלוּ אֶת הַמַּסָּרֶת הַיְּהוּדִית, וְגַם הֵם רוֹאִים בְּאֶבֶן הַשְּׂתִיָּה אֶת מֶרְכֶּז

מִפֶּה נוֹצְרִית בֵּת
400 שָׁנָה,
הַמַּצִּיגָה אֶת
יְרוּשָׁלַיִם בְּמֶרְכֶּז
כָּל הַיִּבְשׁוֹת

הָעוֹלָם שֶׁמִּמֶּנּוּ נִבְנָה הַכֹּל. גַּם

הַנוֹצְרִים רוֹאִים בְּיְרוּשָׁלַיִם אֶת

מֶרְכֶּז הָעוֹלָם, אֵךְ מֵאֲמִינִים כִּי אֶבֶן

הַשְּׂתִיָּה שׁוֹכֶנֶת בְּכִנְסִית הַקֶּבֶר שְׂבֻרֵבֶע

הַנוֹצְרִי. מָה הַפֶּלֶא, אִפּוֹא, שְׂיְרוּשָׁלַיִם הִפְכָּה

לְעִיר הַקְּדוּשָׁה לְשָׁלוֹשׁ הַדָּתוֹת.

עַל פִּסְגַּת הַר הַמּוֹרִיָּה

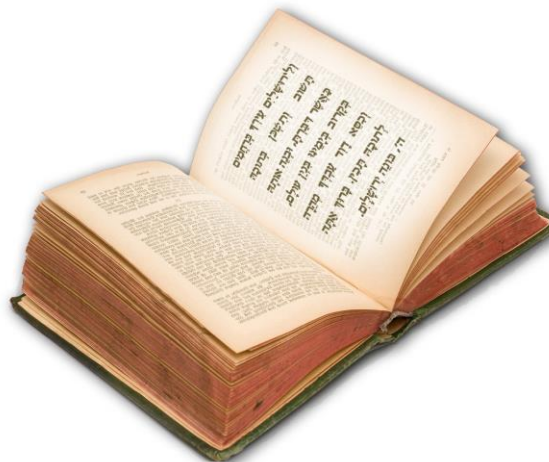

הַקִּיפּוֹ בְּמַעְגָּל רַק אֶת הַסְּבוֹת הַנְּכוֹנוֹת לַקִּדְשָׁת אֶבֶן הַשְּׂתִיָּה:

עָלִיהָ עֲמֻדוֹ
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן
וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי.

עָלִיהָ עֲמֻד
הָאֲרִיָּה שֶׁל הָאֵל.

עָלִיהָ עֲמֻד
הָרַבֵּעַ הַיְּהוּדִי.

עָלִיהָ שׁוֹכֵן
קֶבֶר דָּוִד הַמֶּלֶךְ.

מִמָּנָה
בָּרָא אֱלֹהִים
אֶת הַכֹּל.

הִיא פֶּתַח
גֹּן עֵדֶן
וּפֶתַח הַגִּיהֵנוֹם.

עָלִיהָ נְעֻרְכָּה
עֲקֻדַּת יִצְחָק.

ירושלים של מעלה וירושלים של מטה

בחמש בראשית מספר על יעקב אבינו, שהלך מבאר-שבע לעיר חרן. בדרך, כשעבר בירושלים, ירד הערב, ויעקב הלך לישון בשדה. לפתע חלם יעקב חלום, ובחלום ראה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ומלאכי אלהים עולים

ויורדים בו. בראש הסלם נצב אלהים, שהבטיח ליעקב: "האדמה שעליה אתה שוכב, תהיה שלך ושל בנך, ואני אשמר עליהם ולא אעזב אותם."

בבקר התעורר יעקב ונזכר בחלום שחלם. "זהו מקום קדוש!" קרא יעקב בהתרגשות, "זהו בית אלהים, זה שער השמים!"

החכמים אומרים: יעקב צדק. המקום שבו לן בלילה הוא שער השמים. זהו הר המוריה, המחבר בין שמים וארץ. הסלם שראה יעקב בחלום הוא הסלם שמחבר עד היום את ירושלים של מטה עם ירושלים של מעלה, ודרך שומר אלהים על עם ישראל.

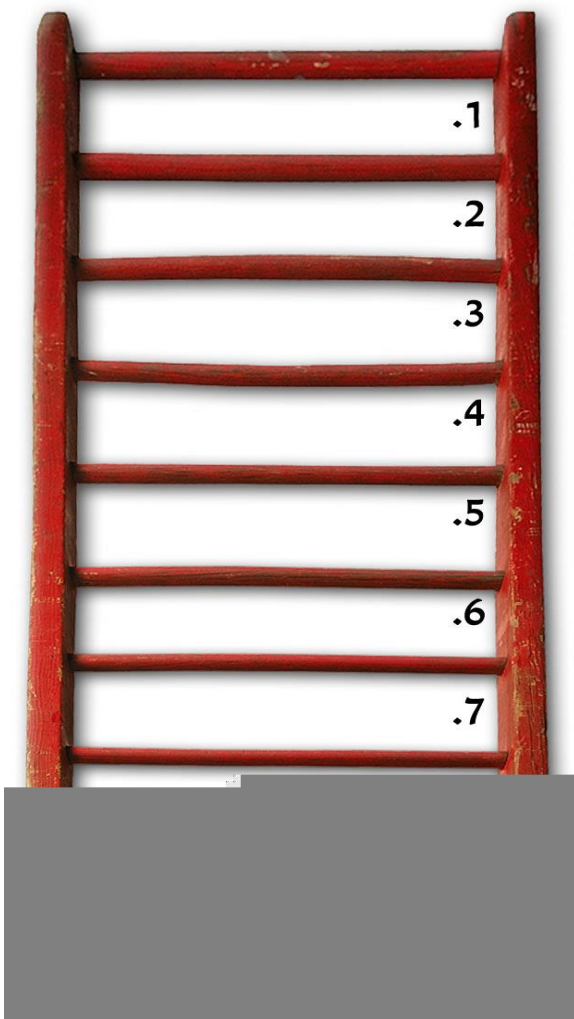
מהי ירושלים של מטה? – זוהי ירושלים שלנו. ומהי ירושלים של מעלה? – זוהי ירושלים שבנה אלהים לעצמו בשמים. בירושלים של מעלה הכניס אלהים את כל המדות הטובות בעולם: אהבה, חסד, כבוד, רחמים, צדק, חברות, אמת ועוד.

בַּסֵּלֶם הַיּוֹרֵד מִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה עוֹבְרוֹת כָּל הַמַּדּוֹת הַטּוֹבוֹת הָאֵלֶּה, וּמַמְלָאוֹת
אֶת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מָטָה. כְּשֵׁיהוּדִים בָּאִים לְבַקֵּר בִּירוּשָׁלַיִם, נִדְבָּקוֹת בָּהֶם הַמַּדּוֹת
הַטּוֹבוֹת, וְהֵם חוֹזְרִים לְבֵיתָם חֲזָקִים וְטוֹבִים יוֹתֵר מִשֶּׁבָּאוּ (עַל פִּי מִדְרָשׁ בְּרֵאשִׁית
רַבָּה).

סֵלֶם יַעֲקֹב

רְשָׁמוֹ עַל גִּבִּי כָּל שָׁלֵב בַּסֵּלֶם אֶת הַתְּשׁוּבָה הַנִּכּוֹנָה:

1. בְּאִיזָה חֲמֵשׁ מְסָפֵר עַל סֵלֶם יַעֲקֹב?
2. מִי עָלָה וַיֵּרֵד בַּסֵּלֶם?
3. מִי נִצֵּב בְּרֹאשׁ הַסֵּלֶם?
4. יַעֲקֹב הִבִּין כִּי הָרַם הַמּוֹרְיָה הוּא
שַׁעַר הַ...?
5. כִּיצַד נִקְרְאוּ יְרוּשָׁלַיִם שְׁלֵנוֹ?
6. כִּיצַד נִקְרְאוּ יְרוּשָׁלַיִם שְׁבַשְׁמִים?
7. מָה הַכְּנִיס אֱלֹהִים בִּירוּשָׁלַיִם שְׁבָנָה
לְעַצְמוֹ?
8. אֵיפֹה כָּדָאִי לְבַקֵּר כָּדִי שְׂיִדְבְּקוּ בְּנוֹ
הַמַּדּוֹת הַטּוֹבוֹת?
9. אֵיךְ חוֹזְרִים הִיְהוּדִים מִירוּשָׁלַיִם?

סוף דבר

כמה דברים למדנו השנה על ירושלים!

הכרנו רבים משמותיה של העיר; פגשנו אתרים ומקומות
מיוחדים ומעניינים בעיר שלנו; למדנו מדוע נקראים שערי
העיר העתיקה בשמותיהם; קראנו גם את הפרק העצוב בימי
העיר, כאשר היתה מחלקת בין ירדן ובין ישראל, אך סוף טוב
הכל טוב – ירושלים המאוחדת כלה היתה לבירת ישראל.
עכשו אנחנו גם יודעים מדוע ירושלים קדושה לשלוש הדתות
הגדולות ומהן 'ירושלים של מטה' ו'ירושלים של מעלה'.
אנחנו מקוים שהיה לכם כיו ומעניין ללמד על ירושלים,
והלואי שכל אחד ואחד מכם מרגיש עכשו שירושלים שוכנת
בתוך ה-❤️ שלו.